

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมู่บ้านปลากัดจีน ตำบลหนองปากโลง จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการนำเที่ยวของคนในหมู่บ้านปลากัดจีน และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น) ในหมู่บ้านปลากัดจีน ตำบลหนองปากโลง จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ศักยภาพของชุมชนก่อนการพัฒนา

ด้านปัญหามัคคุเทศก์ในชุมชน จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนขาดความรู้ ทักษะ ด้านการพูด การสื่อความหมายและการเล่าเรื่องราว รวมถึงจำนวนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในชุมชนมีน้อย เนื่องจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเด็กและต้องเรียนหนังสือ

ด้านความต้องการในชุมชน พบว่า มีความต้องการพัฒนาจำนวนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในชุมชนให้เพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนาความรู้และทักษะในการพูด เทคนิคต่าง ๆ ในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้ามาอบรมในโครงการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมู่บ้านปลากัดจีน ตำบลหนองปากโลง จังหวัดนครปฐม สู่การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในชุมชนที่พึงประสงค์

5.1.2 ระดับความรู้และทักษะก่อนเข้าร่วมโครงการ

ผลการทดสอบ พบว่า ในแต่ละประเด็นความรู้ เรื่องบทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พบว่า เรื่องบทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในประเด็นความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ อยู่ในระดับน้อย ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและกฎหมายสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ อยู่ในระดับน้อย และภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 การพัฒนาความรู้และทักษะด้านการนำเที่ยว

5.1.3.1 หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนา ประกอบไปด้วยประเด็นความรู้เรื่อง

- 1) บทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- 2) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ
- 4) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและกฎหมายสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 5) ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) การตลาดเพื่อธุรกิจท่องเที่ยวระดับชุมชน

ซึ่งการอบรมนั้นใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีการวัดผลโดยกำหนดไว้ร้อยละ 70 จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

5.1.3.2 ลักษณะทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ

โครงการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านปลากัดจีน ตำบลหนองปากโลง ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา

5.1.3.3 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับชุดความรู้ของการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ด้านความรู้ความเข้าใจ

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีระดับการรับรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสามารถอธิบายความเป็นมาของการท่องเที่ยวในหมู่บ้านปลากัดจีนได้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้หลังการอบรมสามารถอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านปลากัดจีนได้ สามารถจัดระบบความคิด/ประมวลความคิดสู่การพัฒนางานด้านมัคคุเทศก์อย่างเป็นระบบ และสามารถนำทางเดินท่องเที่ยวในหมู่บ้านปลากัดจีนได้ ยกเว้นด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อนการอบรมที่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูล

ส่วนด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอบรมในครั้งนี้ ตัวแทนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีระดับการรับรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นการประยุกต์ใช้ คือ สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดแก่ชุมชนได้มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ได้ สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้

5.1.3.4 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

ด้านวิทยากรฝึกอบรม พบว่า ในภาพรวมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

ต่อโครงการอบรม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีความชัดเจน อยู่ในระดับมาก และมีความครบถ้วนของเนื้อหาในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

ด้านสถานที่ฝึกอบรม พบว่า ในภาพรวมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความพึงพอใจ

ต่อโครงการอบรม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ อาหารมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ความพร้อมของอุปกรณ์สันทนาการ อยู่ในระดับมาก ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5.1.4 ผลการพัฒนาศักยภาพของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

จากผลการประเมินผู้เข้าร่วมโครงการหลังจากได้รับความรู้ พบว่า ตัวแทนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์การประเมินความรู้และทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีเพียงร้อยละ 10.00 เท่านั้น ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่หากพิจารณาจากประเด็นเรื่องระดับการศึกษา พบว่า ตัวแทนมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินซึ่งมีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 65.00 ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีปัญหาในการอ่านข้อคำถาม และการตีความหมายจากข้อคำถามได้ จึงทำให้ผลการประเมินไม่ผ่านตามเกณฑ์

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้ความสามารถในการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย ดังจะเห็นได้ชัดจากระดับการศึกษา ซึ่งคนในกลุ่มนั้นเป็นทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก ผู้ใหญ่ และวัยชรา ที่อาจสรุปได้ว่า เป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ทักษะการสื่อสาร เช่น การพูด การอ่าน การเขียน และการทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับแตกต่างกันตามประสบการณ์ และความแตกต่างในด้านอายุของผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าเป็นสัญญาณที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องในการถ่ายทอดข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่นที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกระดับอายุ ซึ่งแม้อยู่ในวัยเด็กก็พร้อมที่จะเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ และแม้อยู่ในวัยชรา ก็พร้อมจะถ่ายทอดข้อมูลความรู้ให้กับคนรุ่นหลังต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจนา จันทรประยูร และคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มคน ที่เข้าร่วมโครงการซึ่งมาจากอาชีพที่หลากหลายก็เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นั้นหมายถึงกลุ่มคนเหล่านี้สมัครใจที่จะมาทำหน้าที่มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลที่สำคัญของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของชุมชนและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ รวมถึงการใช้ธรรมชาติเพื่อการยังชีพอันเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะสามารถเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น สามารถถ่ายทอดสู่ผู้มาเยือนชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อมวลมนุษย์ นำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจและการปรับพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีหลากหลายอาชีพ เช่น นักเรียน/นักศึกษา เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ซึ่งเมื่อกลุ่มคนเหล่านี้สมัครใจที่จะทำหน้าที่มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หน้าที่สำคัญก็คือเผยแพร่ข้อมูลของหมู่บ้านปลากัดจิ้น ตำบลหนองปากโลง จังหวัดนครปฐม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการใช้ธรรมชาติเพื่อการยังชีพอันเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะสามารถเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้มาเยือนชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ นำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจและการปรับพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป ชั่วลูกชั่วหลาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gover (1983 หน้า 28 A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวของประเทศ สหรัฐอเมริกา พบว่า นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความต้องการแตกต่างกันและแต่ละกลุ่มนักท่องเที่ยวต้องการการบริการที่ดีจากมัคคุเทศก์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในจังหวัดนครปฐม จนถึงหมู่บ้านปลากัดจิ้น ตำบลหนองปากโลง จังหวัดนครปฐม
2. ควรเพิ่มเวลาในการอบรมเพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการตอบข้อซักถามของผู้เข้าอบรมได้ทุกประเด็น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และขยายขอบเขตออกไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดนครปฐม